

KS FoU prosjekt: «Kartlegging av plankapasitet og plankompetanse i kommunene»

Presentasjon av hovedfunn med kommentarer

Henning Berby, fagleder plan

Rogaland 9. desember 2014

Disposisjon

DET NASJONALE UTFORDRINGSBILDET

SITUASJONEN I ROGALAND

MULIGHETER OG LØSNINGER (Drøfting)

TALL FRA KOSTRA

- KOSTRA tall tyder på gammelt planverk. Under halvparten av kommunene har arealdel og samfunnsdel som en yngre enn 5 år (tall fra 2012)
- 173 kommuner har en arealdel eldre enn 2007 (2013)
- God kobling mellom plan og politisk styring? (gammelt planverk undergraver planlegging som styringsverktøy)

Mangel på kobling til økonomiplan forsterker det hele

Med hensyn til vedtaksår for kommuneplanens samfunnsdel og arealdel rapporteres følgende i KOSTRA:

År	Samfunnsdel – andel av kommunene	Arealdel – andel av kommunene
Ikke oppgitt	10 %	9,5 %
Eldre enn 15 år	8,5 %	7 %
Mellom 5-15 år	40,5 %	37,5 %
Yngre enn 5 år	41 %	46 %

Tabell 2.1: Vedtaks år kommuneplanens samfunnsdel og arealdel. Rapporteringsår 2012. Kilde Kostra/SSB

Hvor gammel kan operativ plan være?

- Samfunnsdel 4 år?
- Arealdel 8 år – i kommuner uten vekst?

KAPASITETSUTFORDRINGER

- 61 % har 0,5 årsverk eller mindre til samfunnsplanlegging
- 32 % har 0,5 årsverk eller mindre til arealplanlegging
- 28 % har mer enn 2 årsverk i arealplanlegging
- Over 70% har ikke et planfaglig miljø (2 eller flere)
- Flere årsverk til arealplanlegging enn til samfunnsplanlegging

- Et flertall av kommunene sliter med kapasitetsutfordringer - flere sliter med kapasitetsutfordringer enn med kompetanseutfordringer
- Kapasitetsutfordringen størst i de minste kommunene
- Og utfordringene er noe større for samfunnsplanlegging enn for arealplanlegging
- Over halvparten av kommunene sier at de ikke har nødvendig kapasitet til å gjennomføre sine oppgaver innenfor samfunnsplanlegging (65%) og arealplanlegging (55%)
- Behov for 615 nye stillinger de neste 5 år. **120 per år i kommunene alene (ca 30% markedsandel i dag utgjør ca 35 på masternivå)**

Konsekvensen av kapasitetsutfordringene er mangel på strategisk og langsiktig planlegging, herunder også dårlige løsninger og flere arealkonflikter

STIPULERT RESSURSBEHOV NESTE 5 ÅR

Noen fylker

- Nordland 25
- Sør-Trøndelag 16
- Telemark 20
- Rogaland 55

Oppsummering fra intervjuene

Kapasitet

- Kapasitet en større utfordring enn kompetanse ...men kapasitet og kompetanse henger sammen
- Etterlyser større politisk interesse - men en bedring å spore
- **Andre planoppgaver stikker av med kapasiteten** (behandling private reguleringsplanforslag. FRISTER)
- Økonomisk presset situasjon
- Vondt å komme ut av etterslepets svøpe
- **Ressurskrevende omgivelser – stor styringsiver i både stat og fylkeskommune** (jmf ny FoU)
- **Sammensatte stillinger – kapasiteten smuldrer opp**
- **Vanskelig å rekruttere...og beholde**
- **Planprosessene er blitt for ressurskrevende - ikke mer omfattende enn nødvendig?**
- Vekstkommunen sprenger kapasiteten

Noen foreløpige konklusjoner fra FoU om mer effektiv planlegging 2014/2015 (planlegging et redskap for nasjonal politikk eller for lokale utfordringer?)

- Kommunene klarer å skille mellom plankrav og forventinger – omfanget og innholdet i kommunal planlegging kommer fra kommunene selv
- Kommunen opplever plandialogen med regional stat og fylkeskommunene som positiv
- Deltakelse i regional planlegging tar i liten grad kapasitet fra kommunenes egen planlegging

Planfaglige råd ved kapasitetsutfordringer

Rette innsatsen inn mot tiltak som øker kommunenes kapasitet
(samarbeid om/styrking av planfunksjonen)

Prioritering mellom plantyper

Planlegging bør ikke være mer omfattende enn nødvendig

- *Hva er viktigst; revisjon av klimaplan, samfunnsdelen, arealdel, eller interkommunal kystsoneplan?*
  - *Kommunen har 50% stilling på plan*

KOMPETANSEUTFORDRINGER

- Over 60 % mangler kompetanse på området statistikk og analyse (*kommunestørrelse/ FK som tilrettelegger*)
- 46 % mangler kompetanse på utbyggingsavtaler (*Følges opp gjennom SEVS*)
- 9 av 10 kommuner benytter konsulenttjenester til (deler av) planarbeidet – utforme reguleringsplaner
- Fylkeskommune som planfaglig veileder har forbedringspotensial – brukes lite i løpende veiledning og 35 % av kommunene mener at planforum ikke fungerer (jf ny kartlegging fra NIVI, des 2014 – de som har hyppigst møter og best rutiner fungerer best)

Oppsummering fra intervjuene

Fylkeskommunen som veileder

- Planforum nyttig for informasjonsutveksling, men få avklaringer (fungerer svært ulikt)
- Temamøter, nettverkssamlinger etc. nyttig og bra. Men ikke alle deltar (de som trenger det mest deltar ikke)
- Løpende veiledning
  - FK mangler selv kapasitet
  - FK blir for overordnet og regionale i tilnærmingen
  - FM har i større grad etterspurt kompetanse enn FK
  - Løpende veiledning er dels fraværende, dels ivaretatt gjennom høringsuttalelser (prosessråd vs råd om løsning)

Tiltak på tre nivåer

Sentralt nivå

- Øke utdanningstilbudet (professorater og studieplasser - KMD/FUS/KS)
  - Felles brev fra byggenæringen/FUS/FKP og KS
- Stimulere til etablering av formalisert interkommunalt samarbeid. (KMD - ikke initiert)
- Kompetanseløft på utbyggingsavtaler (I rute)
- Styrke plandelen i KS sitt folkevalgtprogram (plan som grunnpilar)

Tiltak på tre nivåer

Regionalt nivå

- Forventningsavklaring til fylkeskommunens rolle som planfaglig veileder. (vedtak i fylkesstyret om dialog FK/Kommunene)
- Tilrettelegge nettbaserte kunnskapsgrunnlag for kommunenes planlegging: (les statistikk mm)
- Tiltak for å styrke regionalt planforum. (KMD/KS/fylkesplansjefsnettverket)
- Økt samarbeid mellom utdanningsinstitusjoner og kommunene, KS, fylkeskommunene om etablering av regionale/lokale opplæringsstilbud (opp til hver fylkeskommune/landsdel)

Tiltak på tre nivåer

Lokalt nivå

- Ta initiativ til etablering av interkommunale samarbeidsordninger
- Tilby kompetansetiltak til ansatte
- Interne omorganiserings- og rekrutteringstiltak
- Bevisst og målrettet markedsføring utad – av kommunen som interessant arbeidsplass og kommuneplanlegger som spennende yrke

- **Hovedstyret oppfordrer kommunene og fylkeskommuner til i fellesskap å drøfte tiltak for å øke plankapasiteten og løse kompetanseutfordringene i kommunene.** Dette kan eksempelvis gjøres gjennom regionale seminarer i samarbeid mellom fylkeskommunen og KS regionalt.
- **KS mener at staten må legge til rette for utdanning av flere planleggere for å bøte på kapasitetsutfordringen i kommunesektoren.** Det er behov for flere lærerkrefter/professorater og flere studieplasser.
- **KS mener mentor- og traineeordninger kan bøte på rekrutteringsutfordringen til kommunesektoren.** KS vil utrede innhold og mulige innretninger på slike ordninger, herunder mulighetene for et samarbeid med regjeringen og fylkeskommunene om dette. (sentral mentorordning i regi av SEVS, regional traineeordning)

- **KS mener de planfaglige veiledningsoppgavene ovenfor kommunene må samles hos fylkeskommunene.** Dette innebærer at personalet hos Fylkesmannen som gir juridisk veiledning knyttet til Plan- og bygningsloven bør overføres til fylkeskommunene.
- **KS mener at det må bli en bedre kobling mellom statlige veileder og planfaglig veiledning fra fylkeskommunene.** Skriftlige veiledere bør systematisk følges opp med kurs/seminarer i regi av fylkeskommunene med mulighet for konkretiseringer og eksemplifisering i en lokal/regional kontekst. Veiledere må samtidig være behovsprøvd.
- **KS mener det bør etableres et samarbeidsprogram mellom KMD, fylkeskommunene og KS for utvikling av regionalt planforum. (er i rute)**

Tallene fra Rogaland

Rogaland

Kommuner som har svart (50%)³⁷:

1102	Bjerkreim
1114	Finnøy
1120	Karmøy
1121	Klepp
1127	Kvitsøy
1130	Randaberg
1134	Rennesøy
1135	Sandnes
1141	Sauda
1142	Strand
1144	Suldal
1149	Time
1151	Utsira
Total	13

Dagens fagmiljøer:

- 6 av 13 kommuner mangler fagansvarlig innen samfunnsplanlegging
- 1 kommune mangler fagansvarlig innen arealplanlegging

60% har 0,5 årsverk eller mindre for å jobbe med samfunnsplanlegging

54 % har mindre enn 2 årsverk innen arealplanlegger (dvs har ikke et planfaglig miljø)

Kapasitets- og kompetanseutfordringer:

- 7 kommuner har i liten grad kapasitet når det gjelder samfunnsplanlegging. 5 kommuner har i liten grad kapasitet når det gjelder arealplanlegging.
- 6 kommuner har i liten grad kompetanse når det gjelder samfunnsplanlegging. 2 kommuner har i liten grad kompetanse når det gjelder arealplanlegging.

Fremtidig behov:

Kommunene som har rapportert mener det til sammen vil være behov for å fylle 17 årsverk innen 2018.

8 kommuner har svart på dette spørsmålet. Legger vi til grunn at de 8 kommunene som har svart er representative for alle kommunene i fylket vil det estimerte behovet for fylket som helhet være ca. **55 nye årsverk innen 2018.**

Kompetansehull:

I fylket er følgende kompetansehull dominerende:

- Stedsutvikling (6)
- Samferdsel og trafikksikkerhet (6)
- Utbyggingsavtaler (5)
- Estetikk (4)
- Klima (4)

Samarbeidet mellom fylkeskommune og kommune:

Om løpende veiledning:

- 1 kommune mener FK ivaretar ansvaret som planfaglig veileder på en god eller svært god måte.
- 1 kommune benytter FK i svært stor eller stor grad
- 2 kommuner oppgir at de i stor eller svært stor grad har nytte av samarbeidet.

Om planforum:

- 7 kommuner mener FK ivaretar ansvaret som planfaglig veileder på en god eller svært god måte.
- 2 kommuner benytter FK i svært stor eller stor grad.
- 3 kommuner oppgir at de i stor eller svært stor grad har nytte av samarbeidet.

Om samlinger/regionale:

- 5 kommuner mener FK ivaretar ansvaret som planfaglig veileder på en god eller svært god måte.
- 5 kommuner benytter FK i svært stor eller stor grad
- 4 kommuner oppgir at de i stor eller svært stor grad har nytte av samarbeidet.

Fylkestallene tyder på at det er flest ledige stillinger i kommuner i Akershus og i Rogaland. Her oppgir 60 prosent av kommunene at de har ubesatte stillinger/stillingsbrøker.

Kommunestruktur

- Dalanerådet
- Jærrådet
- ORK Haugalandet
- Ryfylkerådet

Kommunestruktur og kapasitet

- Arealet som skal planlegges blir ikke mindre
- Omfanget av reguleringsplaner blir det samme
- En del å hente på kommuneplanens samfunnsdel og arealdel
- Merarbeid på medvirkning
- Gamle kommunegrenser vil skape konflikter mht økonomiske prioriteringer og arealbruk

MULIGHETER OG MULIGE LØSNINGER (til drøfting)

- Dialog/forventningsavklaring til rollen som planfaglig veileder
- Videreutvikling av planforum (relasjon til forsøkene med samordning av statlige innsigelsler)
- Mentorordning i regi av SEVS (invitasjon kommer)
- Regional traineeordning
- Planfaglige råd til kommuner i kapasitetsskvis og kommunestrukturmodus
- Andre tiltak?

Takk for meg